

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Історичний факультет

Кафедра історії України

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Галузь знань: 01 Освіта

Спеціальність: 014.03 Середня освіта (Історія. Географія)

Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Історія.
Географія)

Умань – 2023

Розробники програми:

ОПАЦЬКИЙ Ігор кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України ,
гарант ОПП Середня освіта (Історія. Географія)

ГЕРАСИМЕНКО Оксана кандидат педагогічних наук, доцент кафедри географії
та методики її навчання

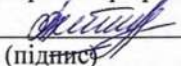
КАТАН Святослав директор комунального закладу «Гаврилівський заклад
загальної середньої освіти I-III ступенів» №8 Бучанської міської ради Київської
області

МИКУЛІНСЬКИЙ Юрій директор Захаровецької гімназії Чорноострівської
селищної ради Хмельницької області

Наскрізна програма практик розглянута і схвалена на засіданні кафедри всесвітньої історії та
методик навчання

Протокол № 16 від 10 травня 2023 року

В.о.завідувача кафедри всесвітньої історії України проф. Тетяна КУЗНЕЦЬ

(підпис) _____ (Тетяна КУЗНЕЦЬ.)
(прізвище та ініціали)

Обговорена та рекомендована до затвердження на засіданні науково-методичної комісії
історичного факультету

Протокол № 7 від 29 травня 2023 року

Голова науково-методичної комісії історичного факультету кандидат історичних наук
Олена ДЖАГУНОВА

(підпис) _____ (Олена ДЖАГУНОВА)
(прізвище та ініціали)

Наскрізна програма практик затверджена на засіданні навчально-методичної ради
університету

Протокол № 6 від 21 червня 2023 року

Голова навчально-методичної ради кандидат філологічних наук, доцент Валентина РОЗГОН

(підпис) _____ (Розгон В.В.)
(прізвище та ініціали)

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1 Місце практики в професійній підготовці здобувача вищої освіти

Практична підготовка здобувачів вищої освіти історичного факультету є обов'язковим компонентом програми підготовки фахівців освітнього рівня «Бакалавр». Майбутній фахівець, який навчається на ОПП Середня освіта (Історія. Географія) крім психолого-педагогічних умінь для реалізації комплексу фахових компетентностей має знати методи, методику та особливості польових робіт на підготовчому, польовому та камеральному етапах досліджень; фізико-географічні особливості району практики та досліджуваної ними ділянки; правила безпечного виконання польових робіт; знати умови ґрунтоутворення у межах території дослідження; сучасний рослинний покрив території дослідження, закономірності поширення рослинності залежно від біотичних, абіотичних та антропогенних чинників; розуміти сутність негативного впливу забруднення атмосферного повітря відпрацьованими газами від автотранспорту на самопочуття мешканців міста Умань і геокомпоненти довкілля, які сприяють розвитку квазіпрофесійних умінь та цілісному розумінню майбутньої професійної діяльності здобувачами вищої освіти ОПП Середня освіта (Історія. Географія).

Складовими серед освітніх компонентів ОПП є педагогічні (навчальна і виробнича) практики, які є вагомими ланками у системі реалізації динамічної моделі руху здобувачів вищої освіти від навчальної до професійної діяльності. Вони сприяють посиленню взаємозв'язку між Університетом і стейкхолдерами, забезпечують інтеграцію фундаментальної та фахової підготовки на основі компетентнісного та студентоцентрованого підходів у навчанні.

1.2 Мета практичної підготовки

Метою практичної підготовки є закріплення у здобувачів вищої освіти освітнього ступеню «Бакалавр» набутих теоретичних знань, формуванню фахових здібностей, особистісно-індивідуального стилю поведінки та діяльності, необхідних для майбутньої професії в оптимально наближених до роботи за фахом умовах.

Оскільки практика є складним і багатоаспектним видом навчальної діяльності здобувачів вищої освіти її мета вирізняється у залежності від виду практичної діяльності. Метою навчальних практик є ознайомлення студентів зі специфікою майбутнього фаху, отримання первинних професійних умінь і навичок, що формуються на основі узагальнення комплексу освітніх компонентів ОПП.

Метою виробничої (педагогічної) практики в школі є закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих студентами у процесі вивчення циклу педагогічних, фундаментальних та прикладних дисциплін, ознайомлення

безпосередньо в установі з педагогічним процесом у динаміці, відпрацювання професійних вмінь і навичок. Об'єднувальним чинником є функції практик, а саме: адаптаційна, освітня, розвивальна, проєктивна, комунікативна, соціальна, соціалізаційна, які в комплексі сприяють професійному становленню здобувачів вищої освіти – майбутніх учителів історії та географії.

1.3 Завдання практичної підготовки

1. Формування у здобувачів вищої освіти на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань професійних умінь і навичок, потрібних для прийняття самостійних рішень під час виконання завдань в умовах реального освітнього чи виробничого процесу.
2. Оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними методами та формами організації праці в галузі їх майбутньої професії.
3. Формування потреби навчатися, осмислювати інновації, нові практики та контексти, систематично поновлювати свої знання, уміння творчо їх використовувати в практичній діяльності.
4. Застосування на практиці засвоєних наукових основ шкільної дидактики (у навчанні історії та географії).
5. Формування комунікативних умінь на різних рівнях співпраці, уміння взаємодіяти на основі етичних міркувань, толерантності.
6. Реалізація індивідуальної траєкторії навчання, формування індивідуальний досвіду практичної діяльності необхідного для майбутньої професії.

Завдання і зміст практики можуть зазнавати змін у разі настання обставин, які унеможливають проходження практики на визначених базах чи у визначеному обсязі. За таких умов, відповідно до наказу ректора, рішення вченої ради факультету практика проходить дистанційно. Практика відбувається шляхом взаємодії між суб'єктами практики за допомогою аудіо -, відео конференції або інших електронних освітніх ресурсів з метою дистанційного виконання завдань програм практики та контроль за їх дотриманням через мережу Інтернет.

1.4 Компетентності здобувача вищої освіти

Система практик сприяє формування у здобувачів вищої освіти історичного факультету необхідних педагогічних умінь й навичок, фахових здібностей, особистісно-індивідуального стилю поведінки та діяльності, необхідних для майбутньої професії в оптимально наближених до роботи за фахом умовах.

Практична підготовка студентів організовується на принципах: неперервності, змістового взаємозв'язку між усіма видами практик, демократичності, відкритості, поступового ускладнення завдань, синтетичності, одночасного виконання різноманітних професійних функцій, цілісності і системності, співробітництва на різних рівнях комунікації, поповнення

соціального капіталу. Навчальні та виробничі практики формують низку загальних і фахових компетентностей, а саме:

Здатність реалізувати свої громадянські права і обов'язки, усвідомлювати та утверджувати цінності демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Здатність виявляти повагу до української культури, зберігати та примножувати соціокультурні надбання, виражати власну національно-культурну ідентичність, творче самовираження.

Здатність взаємодіяти на основі етичних міркувань, толерантності, поваги до цінностей інших культур зваженості і миролюбності.

Здатність спілкуватися державною мовою, використовувати її як засіб для усної та письмової комунікації та у професійній діяльності.

Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, здатність будувати суб'єктно-суб'єктні відносини діяльності.

Здатність до навчання впродовж життя, саморозвитку у професійній діяльності, осмислення інновацій, нових практик та контекстів.

Здатність синтезувати набуті знання соціальних та гуманітарних наук у самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь, застосовувати на практиці.

Здатність здійснювати професійну діяльність з дотриманням вимог законодавства, стандартів освіти та внутрішніх нормативних документів закладу освіти.

Знання наукових основ методики навчання історії та географії.

Здатність до організації процесу пізнання в учнів різних вікових категорій, застосовувати інтерактивні педагогічні технології.

Здатність моделювати та організовувати навчання історії та географії, відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.

Знання методики компетентісно орієнтованого оцінювання навчальних досягнень учнів. Уміння добирати і застосовувати сучасні методи оцінювання для відслідковування динаміки особистісного розвитку дитини.

Знання змісту, форм та методів позакласної й позашкільної роботи з історії та географії.

Здатність до комунікативної взаємодії зі здобувачами освіти, батьками, колегами.

Здатність застосовувати нові інформаційні технології у освітньому процесі.

Здатність до педагогічної рефлексії, самоаналізу, самокорекції, дисемінації професійного досвіду.

II. ВИДИ ТА ТЕРМІНИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИК

Відповідно до навчального плану підготовки бакалаврів галузі знань 01 Освіта, спеціальності 014 Середня освіта (Історія), освітньо-професійної програми Середня освіта (Історія. Географія) на історичному факультеті

проводяться такі види практик: навчальні (археологічна, музейна, географічна, педагогічна), виробнича (педагогічна).

Навчальна археологічна практика (3/90) проводиться на I курсі у другому семестрі впродовж 2 тижнів.

Навчальна педагогічна практика (3/90) проводиться послідовно на II курсі у четвертому семестрі впродовж 2 тижнів.

Навчальна (географічна) практика (6/180) проводиться на III курсі у шостому семестрі впродовж 2 тижнів. Після практики бакалаври пишуть курсову роботу з педагогіки або психології.

Навчальна музейна практика (3/90) проводиться на IV курсі у сьомому семестрі впродовж 2 тижнів.

Виробнича практика відбувається на останньому курсі навчання здобувачів вищої освіти, освітнього ступеня «Бакалавр». На неї відведено 9 кредитів (270 год.). Практика проходить у 8 семестрі впродовж шести тижнів.

III. БАЗИ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

Практика здобувачів вищої освіти, які навчаються на ОПП Середня освіта (Історія. Географія) проводиться на базах, які відповідають специфіці практик. Вибір установи, підприємства або організації для проходження практики здійснюється з урахуванням можливості організувати робоче місце практиканта і забезпечити кваліфіковане керівництво практикою з боку спеціалістів з досвідом практичної роботи, а також із врахуванням науково-дослідницьких інтересів студентів.

Місце проходження практики визначається кафедрами історичного факультету разом з відповідним підрозділом Університету з урахуванням двохсторонніх угод між Університетом та базами практик. Здобувачі вищої освіти можуть самостійно (за дозволом кафедри) підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для розподілу.

Бази практик:

Навчальна археологічна практика – Державний історико-культурний заповідник «Трипільська культура», Національний історико-культурний заповідник «Чигирин», науково-дослідна лабораторія «Археологія Уманщини» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Навчальна музейна практика – Уманський краєзнавчий музей, Музей історії УДПУ імені Павла Тичини, Державний історико-архітектурний заповідник «Стара Умань».

Навчальна (географічна) практика – Місця проведення практики: агробіостанція Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; Національний дендрологічний парк «Софіївка»; промислові підприємства; підприємства сфери обслуговування; науково-дослідні лабораторії університету.

У випадку виникнення небезпечних умов, які не даватимуть змоги проводити практику з викладачем очно, студенти можуть виконувати окремі завдання самостійно за місцем свого проживання. При цьому викладач

конкретизує виконання цих завдань і проводить щоденні консультації зі студентами у дистанційному режимі у форматі відеоконференцій за допомогою технічних засобів відеозв'язку та програмного забезпечення для проведення відеоконференцій, онлайн-зустрічей та мобільної спільної роботи (Zoom, Skype, Cisco Webex, Webex Teams, Google Meet, Microsoft Teams тощо).

Навчальна педагогічна практика (навчальна і виробнича) відбуваються у закладах загальної середньої освіти (I-II та I-III ступенів) м. Умані та в закладах освіти, які є місцем працевлаштування або проживання здобувачів вищої освіти, в які вони направляються за клопотаннями.

IV. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Відповідальність за організацію, проведення і контроль навчальних та виробничих практик для студентів, що навчаються на ОПІ Середня освіта (Історія. Географія) покладається на декана історичного факультету, гаранта освітньої програми, завідувачів відповідних кафедр, керівника практик по факультету, групового керівника, методистів.

Навчально-методичне керівництво і проведення окремих видів практики, а також зв'язок із базами практик контролює гарант освітньої програми. Навчально-методичне керівництво і виконання програм практик забезпечують кафедри історії України, всесвітньої історії та методик навчання, кафедра географії та методик її навчання. Керівниками практик призначаються фахівці з числа провідних викладачів професійно-орієнтованих дисциплін та випускових кафедр. Методистами з фаху навчальних практик призначаються викладачі, які брали безпосередню участь у виробничому процесі

Заходи, пов'язані з організацією практики, визначаються наказом ректора. Наказ ректора про проведення практики формує керівник практики від факультету не пізніше ніж за два тижні до її початку. У наказі визначаються місце і терміни проведення практики, склад студентських груп, відповідальний керівник за організацію практики. Згідно з наказом перед початком практики керівник практики проводить інструктаж з техніки безпеки зі здобувачами вищої освіти. Контроль за ходом практики покладається на декана факультету. До керівництва практикою здобувачів вищої освіти історичного факультету залучаються досвідчені викладачі кафедр, які мають відповідний досвід роботи. Організаційні питання практик, їх хід і підсумки обговорюються на засіданнях кафедр, Вченій раді історичного факультету, на зустрічах гарантів ОПІ зі стейкхолдерами.

V. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики. Документація з практики, визначена робочою програмою, здається на перевірку упродовж трьох днів після закінчення практики. Всі практиканти складають звіт з практики. Вимоги до звіту визначаються робочими програмами. Загальна і обов'язкова форма звітності

студента за практику – це подання письмового звіту, підписаного керівником практики, методистами та студентом. Письмовий звіт разом з іншими документами, визначеними робочою програмою практики, подається на перевірку керівнику практики. Вимоги та обсяг компонентів звіту вказується в робочій програмі практики у відповідності до специфіки спеціальності. Обов'язковим складником звітної документації є характеристика з бази практики, підписана керівником установи/організації.

Для захисту практики деканом або завідувачем кафедри призначається комісія, до складу якої входять керівники практики від вищого навчального закладу і, за можливості, від баз практики, викладачі кафедр. Звіт з практики захищається здобувачами особисто в присутності комісії.

Термін засідання комісії із захисту практики встановлюється факультетським керівником практики і узгоджується з завідуючими кафедрами. Здобувачі вищої освіти, які працюють за фахом і місцем роботи, яке відповідає вимогам програми практик на захист представляють характеристику, звіт, свою робочу документацію із наступним її поверненням.

Загальна оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку за підписом групового керівника. Оцінка студента за практику враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатом підсумкового контролю.

Здобувачі освіти, які не пройшли практику або частину практики з поважних причин, мають право на її продовження у вільний від навчання час при наявності відповідних довідок. Студент, який отримав незадовільну оцінку з практики, за рішенням деканату факультету може бути поданий на відрахування з Університету. Підсумки кожного виду практики обговорюються на засіданнях відповідних кафедр, а загальні підсумки практики підводяться на Вченій раді факультету. Документація з практики зберігаються на кафедрах впродовж навчального року з подальшим поверненням студенту, а звіт студента зберігається на фаховій кафедрі – 3 роки. Результати всіх практик оцінюються за 100 бальною шкалою.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи) практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного

			складання
0-34	F	незадовільно обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VI. ЗМІСТ ПРАКТИК ЗА ВИДАМИ

6.1 НАВЧАЛЬНА АРХЕОЛОГІЧНА ПРАКТИКА

6.1 Мета археологічної практики – закріпити теоретичні знання та когнітивні уміння з курсу «Археологія», формувати вміння наукового вивчення пам'яток різних категорій в польових умовах, формувати мотивацію студентів щодо збереження і охорони пам'яток археології.

6.2. Завдання практики:

- Закріпити комплекс теоретичних знань навчальних курсів «Археологія», «Археологія України», «Історія первісного суспільства» на практиці в ході археологічних розвідок і розкопок.
- Ознайомити з різними археологічними пам'ятками в природному географічному оточенні, набуття уміння визначати їх фаціальну належність (поселення, стоянка, курганний могильник та ін.).
- Ознайомити з особливостями залягання культурного шару, зі способами і методиками його вивчення, а також зі структурою різних археологічних об'єктів (ями, вогнища, житла та ін.).
- Навчитися розуміти стратиграфію розкопу.
- Формувати уміння визначати відносну хронологію археологічної пам'ятки.
- Навчитися методиці дослідження місць поховання і могил, визначення їх попереднього датування і культурної приналежності.
- Засвоїти правила первинної обробки отриманих матеріалів, складання польових описів, етикетування та шифрування матеріалів, засобам збереження і транспортування артефактів.
- Виробити навички складання планів пам'яток, що вивчаються, фіксації культурного шару та його об'єктів, опису процесу роботи (ведення щоденника) окремих об'єктів, поховань.

6.3.Зміст діяльності здобувачів вищої освіти практики

Програма проходження польової археологічної практики передбачає такі етапи: I. Підготовчий етап, II. Польовий етап; III. Звітний етап. Підготовчим етапом є здобуття комплексу теоретичних знань з курсу «Археологія». Перед початком археологічної практики деканат і керівник археологічної практики проводять настановчу конференцію, на якій ознайомлюють здобувачів вищої освіти із наказом щодо проходження практики, порядком її організації, змістом практики, правами й обов'язками суб'єктів практики. Крім зазначеного, керівники груп проводять інструктаж з техніки безпеки із здобувачами вищої освіти, забезпечують їх необхідними документами.

Другий етап практики складається з трьох змістових модулів, а саме:

ЗМ 1. Методика проведення польових археологічних досліджень

- 1.Вибірка ґрунту та дослідження культурного шару.

2. Аналіз стратиграфії розкопу.
3. Виявлення та дослідження об'єктів.
4. Первинне визначення артефактів.
5. Оволодіння навичками проведення класифікації декількох видів знайдених під час роботи артефактів.

ЗМ 2. Камеральна обробка археологічного матеріалу

1. Очистка артефактів, виготовлених з різних матеріалів.
2. Шифрування та етикетування археологічного матеріалу.
3. Первинний опис предметів.
4. Підготовка артефактів до транспортування до місця стаціонарного зберігання.
5. Часткова реставрація керамічного посуду.
6. Робота з антропологічним та палеозоологічним матеріалом.

ЗМ 3. Оформлення польової документації

1. Опис проведених студентом-практикантом робіт на розкопі.
2. Характеристика культурного шару або заповнення досліджуваного археологічного об'єкта.
3. Креслення стратиграфії досліджуваного квадрата, розкопу тощо.
4. Опис місцезнаходження, перелік кількості та найменування знайдених артефактів відповідно до розкопів та квадратів та глибини культурних нашарувань.
5. Малюнки артефактів.

Останнім (третім) етапом є укладання звіту. В кінці практики студенти укладають письмовий звіт та подають його керівнику практики від кафедри.

6.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

Після проходження практики студенти повинні написати звіт, в якому у загальній формі повинні: описати пам'ятку, на якій вони працювали або маршрут, якщо це була розвідувальна експедиція; описати ті методи, які вони використовували під час досліджень; викласти головні результати, що були отримані експедицією під час дослідження пам'ятки. До звіту додаються щоденники, план розкопу, польовий опис комплексу. Звіти перевіряються і затверджуються керівником практики, начальником експедиції і відповідальним за практику. Письмовий звіт повинен бути підписаний здобувачем вищої освіти, що проходив практику та керівником практики. Ще однією формою звіту є індивідуальний або колективний відгук про роботу здобувача вищої освіти від бази практики, який засвідчується керівником установи від бази практики. Після завершення практики, здачі зазначених документів та захисту, керівником практики підводяться підсумки та виставляється оцінка.

6.5. Критерії оцінювання практики здобувачів вищої освіти

Підсумкове оцінювання археологічної практики відбувається у формі диференційованого заліку. Оцінка виставляється за 100 бальною шкалою, ECTS та національною шкалою.

Максимально можлива бальна оцінка, яку може набрати здобувач вищої освіти, дорівнює 100 балам.

Показниками для оцінювання є такі види роботи:

1. Польова робота (практичні навички на розкопі). (За виконання завдання загальна кількість балів – 50).

2. Камеральна обробка матеріалів. (За виконання завдання загальна кількість балів – 10).

3. Ведення щоденника. (За виконання завдання загальна кількість балів – 10).

4. Написання і оформлення звіту. (За виконання завдання загальна кількість балів – 20).

5. Захист звіту. (За виконання завдання загальна кількість балів – 10).

Шкала оцінювання

A	Відмінно	90 – 100%
B	Дуже добре	82 – 89%
C	Добре	75 – 81%
D	Задовільно	67 – 74%
E	Задовільно (достатньо)	60 – 66%
F X	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59%
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34%

Критерії оцінювання

На «відмінно» оцінюється робота здобувача вищої освіти, який виконав впродовж обумовленого терміну практики на високому дослідницькому і організаційному-методичному рівні весь об'єм завдань програми практики, засвоїв методику проведення археологічних досліджень, здатний характеризувати пам'ятку археології, описати ділянку розкопу, подати узагальнені висновки, показати процес польових та камеральних робіт у щоденнику та звіті.

На «добре» оцінюється робота студента, який повністю виконав програму практики, проявив добрі уміння і навички роботи, але діяв за алгоритмом, був недостатньо самостійний у виконанні практичних завдань, веденні щоденника практики.

На «задовільно» оцінюється робота студента, який виконав програму практики в цілому, проте не виявив глибоких знань з археології і вміння їх використовувати на практиці; не вів польового щоденника, уклав неповний звіт.

На «незадовільно» оцінюється робота студента, який не виконав більше, ніж на 2/3 завдань індивідуального плану та програми практики, не зумів налагодити взаємовідносини з працівниками баз практики, незадовільно ставився до функціональних обов'язків практиканта.

7.1. НАВЧАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

7.1 Мета практики – формування у студентів умінь застосовувати теоретичні знання у практичній діяльності, розвиток творчої ініціативи, реалізація особистісного творчого потенціалу кожного студента.

7.2. Завдання практики

- Ознайомлення здобувачів вищої освіти з організаційною структурою освітньої установи та особливостями її функціонування.
- Ознайомлення із системою навчально-виховної, позакласної та позашкільної роботи класного керівника, вчителя з фахової дисципліни та школи в цілому.
- Дослідження моделей та методів організації навчання і критеріїв оцінювання знань.
- Вивчення досвіду освітньої діяльності вчителів історії та класних керівників;
- Формування умінь конструювати і організовувати окремі елементи процесу навчання з фахового предмету.
- Оволодіння педагогічними умінями і навичками навчально-виховної роботи у навчальних закладах, набуття практичних навичок педагогічного досвіду.
- Виявлення самостійності, активності та ініціативності в процесі проходження практики.

7.3.Зміст роботи

Мета і завдання педагогічної практики реалізовується студентами на трьох основних етапах: пропедевтичному (організаційному), основному (навчально-дослідницькому), підсумковому (складання звітної документації для моніторингу досягнень та набутого досвіду). На цих етапах реалізується навчально-дослідницька діяльність здобувачів вищої освіти, що є складовою змістових модулів, впродовж якої:

На організаційному етапі здобувачі вищої освіти формують індивідуальний графік проходження педагогічної практики.

На основному етапі виконання практики студенти:

- Знайомляться з організаційною структурою освітньої організації та особливостями її функціонування; системою навчально-виховної, позакласної та позашкільної роботи; із окремою шкільною документацією (журналами класу, планами класних керівників тощо).
- Зустрічаються із здобувачами середньої освіти закріпленого за практикантом класу; ведуть спостереження за учнями класу у навчальному процесі, ведуть психолого-педагогічного спостереження учнів класу.
- Відвідують та аналізують уроки історії та географії в різних класах, знайомляться з методикою їх викладання, специфікою навчання учнів; укладають педагогічний аналіз уроку.
- Вивчають роботу класного керівника, знайомляться з планом виховних заходів;

- Виконують функцій та обов'язків помічника класного керівника, здійснюють виконання позакласної виховної роботи; проводять самостійно виховний захід, відповідно до індивідуального закладу.
- Здійснюють психолого-педагогічне спостереження за поведінкою та навчальною діяльністю одного з учнів та класу в цілому для укладання психолого-педагогічної характеристики.

На підсумковому етапі здобувачі укладають письмовий звіт з практики та захищають його індивідуально перед комісією.

7.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

На підсумковому етапі практики здобувачі вищої освіти укладають звіт у письмовій формі, в якому описуються види виконання робіт за трьома етапами проходження практики, додають до звіту окремі документи, визначені робочою програмою практики. Захист педагогічної практики відбувається у формі презентації доповіді студента з наступним обговоренням її в комісії. Обов'язковою формою звіту є відгук на здобувача вищої освіти від керівника бази практики. Відгук від бази практики може бути індивідуальним (у випадку проходження практики за місцем проживання) або колективним – відгук на групу здобувачів вищої освіти від бази практики.

7.5 Критерії оцінювання практики здобувачів вищої освіти

Оцінювання практики студентів відбувається згідно критеріїв, серед яких такі показники: виконання програми практики та індивідуального плану; проведення педагогічного спостереження; розробка та проведення виховного заходу у класі; дослідження колективу класу і складання психолого-педагогічної характеристики; фіксування педагогічних спостережень у щоденнику записів, вчасне укладання звіту та презентація проведеної роботи на підсумковій конференції.

Розподіл балів за показниками.

№п/п	Зміст роботи, виконаної студентом	Кількість балів
1.	Ведення педагогічного щоденника, виконання індивідуального плану практики	20
2.	Подання психолого-педагогічного аналізу уроків	20
3.	Розробка та проведення виховного заходу (ів)	25
4.	Проведення та оформлення психолого-педагогічного дослідження	25
5.	Оформлення та презентація звіту	10
	Всього	100

Критерії оцінювання

90 - 100 балів – А («відмінно») ставиться в тому випадку, коли: навчально-виховна робота здійснена здобувачем/чкою вищої освіти на високому рівні за умови відмінної характеристики особистості практиканта вчителем історії, класним керівником та методистом); виконаний індивідуальний план діяльності. студент проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи в школі, виявляє розуміння сучасних педагогічних технологій і нових інформаційних засобів навчання, здав у визначений термін правильно оформлену документацію; виконав і захистив на високому науково-методичному рівні індивідуальне дослідження.

82 – 89 балів – В («дуже добре») ставиться в тому випадку, коли: навчально-виховна робота проведена здобувачем вищої освіти на достатньому рівні (допускається не більше 10% оцінок «задовільно» за відвідані уроки і виховні заходи, за умови доброї характеристики особистості студента-практиканта вчителем історії, класним керівником та методистом); студент допустив деякі методичні помилки у навчально-виховному процесі, але зміг самостійно їх виправити або пояснити їх причину під час аналізу уроку чи виховного заходу; у ході педпрактики студент-практикант не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його педагогічну діяльність добре відізналися учні, батьки, педагогічний колектив школи, методисти і класний керівник; здав у визначений термін правильно оформлену документацію; виконав і захистив на високому науково-педагогічному рівні індивідуальне дослідження.

75 – 81 балів – С («добре») ставиться в тому випадку, коли: навчально-виховна робота проведена на достатньому рівні (допускається не більше 25% оцінок «задовільно» за проведені уроки і виховні заходи, при добрій характеристиці особистості студента-практиканта вчителем історії, класним керівником та методистом); студент допустив незначні методичні помилки у навчально-виховному процесі, проте не завжди зміг самостійно їх виправити або пояснити в процесі аналізу уроку чи виховного заходу їх причину; у ході педпрактики студент-практикант був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи: одержав добрі відгуки учнів, батьків, педагогічного колективу школи, методистів і класного керівника; здав вчасно документацію, в яку можуть бути внесені незначні доповнення і поправки за вказівкою групового керівника педпрактики; виконав і захистив на достатньому науково-педагогічному рівні індивідуальне дослідження.

69 – 74 балів – D («посередньо») ставиться в тому випадку, коли: навчально-виховна робота проведена на задовільному рівні (не допускається підсумкове оцінювання за проведені уроки та виховні заходи оцінкою «незадовільно»); студент проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності студента-практиканта в школі з боку учнів, батьків, учителя історії, класного керівника, керівників педпрактики – «задовільна»; із невеликим запізненням здав документацію; виконав на задовільному науково-методичному рівні індивідуальне наукове дослідження.

60 – 68 балів – E («задовільно») ставиться студенту в тому випадку, коли: навчально-виховна робота проведена на задовільному рівні (переважають задовільні оцінки за всі види роботи), однак не допускається підсумкове оцінювання за проведені уроки та виховні заходи оцінкою «незадовільно»; проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; загальна

характеристика діяльності в школі студента-практиканта з боку учнів, батьків, учителя історії, класного керівника, керівників педпрактики – «задовільна»; здав невчасно документацію, яка потребує доповнень і поправок; виконав на низькому науково-методичному рівні індивідуальне дослідження.

35 – 59 балів – Fx («незадовільно»). ставиться студенту в тому випадку, коли: відсутня систематичність у роботі студента. Виконав на низькому професійно-педагогічному рівні навчальну, виховну, методичну роботу, передбачену програмою з педпрактики. Допускав помилки, пов'язані зі знанням навчального предмета, методикою проведення уроків та позаурочної роботи з класом. Виконував дії у навчально-виховному процесі без достатнього теоретичного усвідомлення, копіюючи вчителя (методиста, студентів). Отримав негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку при складанні заліку за практику, але за певних умов може повторно пройти педагогічну практику і отримати позитивну оцінку. Здав документацію з великим запізненням, допустивши при цьому значні помилки в її оформленні.

0 – 34 балів – F («незадовільно»). Студент не виконав програми практики і отримав незадовільну оцінку при складанні заліку за практику. Не здав документації.

8.1 НАВЧАЛЬНА (ГЕОГРАФІЧНА) ПРАКТИКА

8.1 Мета географічної практики – головною метою навчальної (географічної) практики є закріплення й поглиблення знань, набутих студентами під час вивчення теоретичних курсів і практичних аспектів географічних дисциплін.

8.2. Завдання практики

1) закріпити й поглибити знання про фізико-географічні процеси, одержані на лекціях і лабораторних заняттях з картографії та топографії, геології, метеорології, гідрології, геоморфології, біогеографії, географії ґрунтів, фізичної географії України, основ суспільної географії, соціально-економічної географії України;

2) одержати навички вимірювань та характеристики морфологічних ознак форм рельєфу різних типів морфоскульптури та водних об'єктів;

3) оволодіти вмінням опису сучасних фізико-географічних процесів;

4) вміти проводити геоботанічні, геоекологічні дослідження;

5) оволодіти вміннями опису суспільно-географічних особливостей досліджуваного населеного пункту;

6) навчитися складати польову документацію;

7) оволодіти вмінням підготовки, організації та проведення навчальних екскурсій та практичних робіт на місцевості з здобувачами освіти закладів загальної середньої освіти.

8.3.Зміст діяльності здобувачів вищої освіти

Змістовий модуль 1

Підготовка до польових досліджень

Тема 1. Вступна бесіда. Вивчення методики польових фізико-географічних досліджень. Ознайомлення з порядком оформлення польової документації

Змістовий модуль 2

Польові дослідження

Тема 2. Практична робота. Способи орієнтування на місцевості. Визначення відстаней, напрямків та відносних висот. Окомірна зйомка місцевості. Побудова плану агробіостатії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Тема 3. Навчальна екскурсія в геолого-географічний музей Євразії. Практична робота. Взаємозв'язки між фізико-географічними умовами, рельєфом, геологічною будовою. Збирання колекції гірських порід магматичного та осадового походження (околиці міста Умань Черкаської області).

Тема 4. Навчальна екскурсія уздовж берегової лінії річки. Практична робота. Виконання гідрологічних спостережень та вимірів. Ознайомлення з методами і прийомами первинної обробки результатів гідрологічних спостережень.

Тема 5. Практична робота. Проведення ґрунтово-географічних обстежень у межах території досліджень.

Тема 6. Практична робота. Дослідження рослинного покриву. Аналіз особливостей флористичного складу та фітоценотичного різноманіття досліджуваної території.

Тема 7. Практична робота. Оцінка впливу автотранспорту на стан повітряного середовища урбанізованої території за різний період доби.

Тема 8. Навчальна екскурсія в краєзнавчий музей. Практична робота. Ознайомлення з суспільно-географічним комплексом території. Дослідження населеного пункту, окремого підприємства, виробничої і соціальної інфраструктури, транспортних комплексів, геополітичної, гео економічної ситуації, проблем території.

Тема 9. Практична робота. Адміністративно-територіальна реформа як фактор регіонального розвитку. Соціально-економічне дослідження розвитку об'єднаних територіальних громад.

Змістовний модуль 3

Камеральна обробка польових матеріалів

Тема 10. Оформлення звіту.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИКИ

№	ТЕМИ	Кількість годин
1.	Вступна бесіда. Вивчення методики польових фізико-географічних досліджень. Ознайомлення з порядком оформлення польової документації	6
2.	Практична робота. Способи орієнтування на місцевості. Визначення відстаней, напрямків та відносних висот. Окомірна зйомка місцевості. Побудова плану агробіостатії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.	6
3.	Навчальна екскурсія в геолого-географічний музей Євразії. Практична робота. Взаємозв'язки між фізико-географічними умовами, рельєфом, геологічною будовою. Збирання колекції гірських порід магматичного та осадового походження (околиці міста Умань Черкаської області).	12
4.	Навчальна екскурсія уздовж берегової лінії річки. Практична робота. Виконання гідрологічних спостережень та вимірів. Ознайомлення з методами і прийомами первинної обробки результатів гідрологічних спостережень.	6

5.	Практична робота. Проведення ґрунтово-географічних обстежень у межах території досліджень.	6
6.	Практична робота. Дослідження рослинного покриву. Аналіз особливостей флористичного складу та фітоценотичного різноманіття досліджуваної території.	6
7.	Практична робота. Оцінка впливу автотранспорту на стан повітряного середовища урбанізованої території за різний період доби.	12
8.	Навчальна екскурсія в краєзнавчий музей. Практична робота. Ознайомлення з суспільно-географічним комплексом території. Дослідження населеного пункту, окремого підприємства, виробничої і соціальної інфраструктури, транспортного комплексів, геополітичної, гео економічної ситуації, проблем території.	12
9	Практична робота. Адміністративно-територіальна реформа як фактор регіонального розвитку. Соціально-економічне дослідження розвитку об'єднаних територіальних громад.	12
10.	Оформлення звіту	12
Всього		90

8.4.Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

Здобувачі освіти складають один звіт (Додаток А), куди вміщений опис усіх видів робіт, які були виконанні у процесі проходження практики. Результати захисту звіту, який включає також індивідуальне опитування студентів, визначають складання заліку за проходження польової практики.

Матеріал, відібраний до звіту, потрібно старанно систематизувати і опрацювати. Загальні вимоги до звіту про практику - це поділ його на розділи і пункти, чіткість побудови, логічна послідовність викладення матеріалу, переконлива аргументація, стислість і точність формування, конкретність показу результатів роботи, показ висновків й обґрунтування рекомендацій. Наприкінці звіту даються підсумки, які містять у собі висновки і пропозиції. Заголовком при цьому є «Висновки і пропозиції», написані або надруковані окремим рядком симетрично тексту великими літерами.

Текстова частина звіту може супроводжуватись малюнками, схемами, фотографіями, кресленнями тощо. Матеріали звіту необхідно викладати стисло, без повторів.

Кожна таблиця, малюнок повинні мати номер і назву. Допоміжний матеріал вміщують у додатку. Звіт про виконання практики пишуть від руки або друкують на одному боці аркушу формату А4, рамки і загальні написи не роблять.

Поля залишають з усіх чотирьох боків аркушів не менш як зліва – 25 мм, справа – 15, зверху – 20, знизу – 20 мм.

Обсяг текстової частини звіту з ілюстраціями – 15-20 сторінок.

Зміст звіту має включати в себе такі розділи:

Титульна сторінка (Додатки)

Вступ (вказані завдання практики);

- Р.1. Опис місцевості (де проходить практика);

- Р.2. Організація польової практики (висвітлення всіх видів робіт);

- Р.3. Виховна робота

Висновки і пропозиції.

8.5 Критерії оцінювання практики здобувачів вищої освіти

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЮТЬСЯ ЗДОБУВАЧАМ ОСВІТИ

Модуль 1.										Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2								Змістовий модуль 3	
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10	
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ (ВИД ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ)

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми. Документація з практики, визначена робочою програмою практики, подається здобувачами вищої освіти на кафедру для перевірки упродовж трьох днів після закінчення практики. Звітна конференція із захисту практики відбувається у присутності керівника (керівників) практики від закладу вищої освіти і, за можливості, від баз практики, викладачі кафедри. Загальна оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку за підписом групового керівника після перевірки робочої документації. Здобувачі вищої освіти, які не пройшли практику або частину практики з поважних причин, мають право на її продовження у вільний від навчання час при наявності відповідних документів.

РЕЗУЛЬТАТИ ПРАКТИКИ ОЦІНЮЮТЬСЯ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ:

Шкала оцінювання за шкалою ECTS	За національною шкалою		Кількість балів
	прописом	цифрою	
A	Відмінно	5	90-100
B	Дуже добре	4	82-89
C	Добре	4	75-81

Д	Посередньо	3	69-74
Е	Задовільно	3	60-68
FX	Незадовільно	2	35-59
F	Незадовільно	2	1-34

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

90 – 100 балів – А («відмінно») ставиться в тому випадку, коли: робота за програмою практики здійснена практикантом на високому рівні; здобувач вищої освіти проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи, проводив самостійно вимірювання, обслуговування приладів, успішно виконав всі заплановані польові і камеральні завдання, написав відповідну частину звіту, своєчасно підписав щоденник.

82 – 89 балів – В («дуже добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики здобувачем вищої освіти проведена на достатньому рівні; були допущені незначні помилки у період проходження практики, але були самостійно виправлені; практикант не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його діяльність добре відзивалися в колективі, в якому він перебував у період проходження практики; подав у визначений термін правильно оформлену документацію.

75 – 81 балів – С («добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на достатньому рівні; студент з поважних причин (чергування на базі, хвороба тощо) провів не всі вимірювання, але приймав активну участь в камеральних роботах при обробці матеріалів польових досліджень, написав відповідну частину звіту, своєчасно підписав щоденник, або коли студент був присутній на відповідних польових дослідженнях, виконав всі навчальні завдання, але з деякими помилками, або щоденник підписав несвоєчасно.

69 – 74 балів – D («посередньо») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на задовільному рівні; здобувач вищої освіти проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності практиканта у період проходження практики одержала позитивні відгуки; із невеликим запізнення подав документацію.

60 – 68 балів – E («задовільно») ставиться здобувачу вищої освіти в тому випадку, коли робота проведена на задовільному рівні; студент був присутній на спостереженнях, але самостійно не брав участі в їх проведенні, виконував окремі завдання, не приймав участі при написанні відповідного розділу звіту.

35 – 59 балів – FX («незадовільно»). Відсутня систематичність у роботі практиканта. Роботу, передбачену програмою з практики, виконав на низькому професійному рівні, допускав помилки, пов'язані зі знанням теоретичного матеріалу та виконанням практичних завдань. Отримав негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку при складанні заліку за

практику, але за певних умов може повторно пройти практику і отримати позитивну оцінку. Подав документацію з великим запізненням, допустив значні помилки в її оформленні.

0 – 34 балів – F («незадовільно»). Студент не брав участі у спостереженнях, не виконав заплановані завдання, не приймав участі у написанні звіту, не оформив щоденник.

9.1. НАВЧАЛЬНА МУЗЕЙНА ПРАКТИКА

9.1 Мета практики – засвоїти здобувачами вищої освіти систему сучасних методів та форм організації у сфері музейної справи, набути практичний досвід діяльності.

9.2..Завдання практики

- Поглибити та закріпити на практиці систему теоретичних знань студентів з основ музеєзнавства.
- Ознайомитися із системою функціонування музейних установ України, напрямами та формами їх роботи щодо комплектування, обробки, систематизації, обліку, зберігання, використання фондів та документів;
- Оволодіти вміннями та навичками фондової, експозиційної та науково-просвітньої роботи в музейних установах, набути практичні навички екскурсійної та дослідницької роботи;
- Залучатися до активної популяризації матеріалів музейних фондів серед населення в соціально-правових, господарських, культурно-просвітницьких та освітніх цілях.

9.3.Зміст діяльності здобувачів вищої освіти практики

Зміст практики реалізовується у три етапи. На початковому (установчому) етапі: здобувачі вищої освіти знайомляться із метою, змістом та завданнями практик; беруть участь в розподіл учасників практики на дослідницькі групи; отримують індивідуальне завдання у керівника і узгоджують з ним індивідуальний план роботи на період проходження практики; проходять інструктаж з техніки безпеки на базах практики.

На основному етапі (період проходження практики): якісно і повністю виконують завдання практики; здійснюють науково-пошукову роботу відповідно до завдань практики; систематично спілкуються з керівником практики про виконані завдання.

Індивідуальні завдання практик для студентів, котрі проходять практику в музейній установі:

- Підготувати загальну довідку про музей, в якій слід подати відомості

про його профіль, коротку історію музею, структуру музейних експозицій, штатний розклад і персонал музейних працівників.

- Підготувати довідку про роботу музею з комплектування фондів, його склад, зберігання та систематичний облік.
- Підготувати довідку про просвітницьку та популяризаторську діяльність музею, тематику, кількість і якість екскурсій, лекцій, виставок, форми реклами.
- Підготувати довідку про конкретну експозицію музею, її тематику, кількість і характер експонатів, їх походження.

9.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

На підсумковому етапі практики здобувачі вищої освіти укладають звіт у письмовій формі, в якому детально описують виконану роботу за етапами та індивідуальними завданнями. До звіту додається опис музейних експонатів (кількість визначається робочою програмою) та текст екскурсії за експозиційним планом музею. У змісті звіту може бути описана робота, виконана за завданням із бази практики.

9.5. Критерії оцінювання практики здобувачів вищої освіти

Підсумкове оцінювання археологічної практики відбувається у формі диференційованого заліку. Показниками для оцінювання є такі види діяльності:

1. Виконання програми практики в музейних установах (за завданнями установ) (20 балів).
2. Виконання індивідуального завдання музейної практики (40 балів).
3. Підготовка та проведення екскурсії в музейній установі (30 балів)
4. Укладання звіту (10 балів)

Шкала оцінювання

A	Відмінно	90 – 100%
B	Дуже добре	82 – 89%
C	Добре	75 – 81%
D	Задовільно	67 – 74%
E	Задовільно (достатньо)	60 – 66%
F X	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59%
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34%

Критерії оцінювання

На «відмінно» оцінюється робота студента, який виконав впродовж обумовленого терміну на високому науковому і організаційно-методичному рівні весь об'єм завдань індивідуального плану та програми практики в цілому, оптимально застосувавши різноманітні і доцільні методи та прийоми пошуку, відбору, науково-технічного опрацювання джерел, проявив у ході роботи самостійність, творчий підхід. Пройшов практичне ознайомлення та вдало засвоїв інформацію з організації музейних установ в Україні, виявив активність у сфері популяризації матеріалів фондів серед населення в соціально-правових, господарських, культурно-просвітницьких та інших цілях; оволодів навичками індивідуальної та групової роботи, самоорганізації, прагнення до самоосвіти, систематичного набуття й поповнення знань, вмінь і навичок роботи в архівних установах.

На «добре» оцінюється робота студента, який повністю виконав програму практики, проявив уміння і навички роботи з фондовими документами і музейними матеріалами, але допустив незначні помилки практичного характеру. Пройшов практичне ознайомлення та вдало засвоїв інформацію з організації музейних установ в Україні, напрямками та формами їх роботи щодо комплектування, обробки, систематизації, обліку, зберігання документів.

На «задовільно» оцінюється робота студента, який виконав програму практики в цілому, проте не виявив глибоких знань теорії і методики музейної справи і вмінь їх використовувати; на задовільному рівні виконав завдання практичного характеру, допустивши при цьому окремі помилки, не виявив творчого підходу й достатньої самостійності при виконанні практичних завдань.

На «незадовільно» оцінюється робота студента, який не виконав більше, ніж на 2/3 завдань індивідуального плану та програми практики, не зміг налагодити взаємовідносини з працівниками баз практики, незадовільно ставився до функціональних обов'язків практиканта.

10.1 ВИРОБНИЧА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

10.1 Мета практики – закріплення і вдосконалення базових професійно значущих вмінь та формування навичок, що необхідні при виконанні функцій учителя історії та географії у відповідності до концепції Нова українська школа.

10.2 Завдання практики

- Залучити здобувачів вищої освіти до освітнього процесу у виробничих умовах.
- Здобути досвід професійної діяльності на уроках історії та географії.

- Навчатися організації педагогічної взаємодії учителями, учнями, членами учнівського самоврядування, батьківськими комітетами тощо.
- Ознайомитися з навчально-методичним забезпеченням історичних та географічних дисциплін, аналізувати та використовувати досвід учителів бази практики.
- Організувати психолого-педагогічного дослідження закріпленого на час практики класу.
- Формувати власний творчий підхід та мотивацію до педагогічної діяльності.

9.3. Зміст роботи

Мета і завдання педагогічної практики реалізовується студентами на трьох основних етапах: пропедевтичному (організаційно-методичному), основному (навчально-дослідницькому), підсумковому (складання звітної документації для моніторингу досягнень та набутого досвіду). На цих етапах реалізується навчально-виховна, методична і дослідницька діяльність студентів-практикантів, що є складовою змістових модулів, впродовж яких:

- Здобувач вищої освіти повинен познайомитися з дирекцією та колективом навчального закладу, історією закладу загальної середньої освіти, її завданнями та здобутками.
- Зустрітися з учнями закріпленого за практикантом класу; за класним журналом і за допомогою класного керівника вивчити успішність учнів, особливості їх характеру та сімейно-побутових умов, з'ясувати психологічну атмосферу в класі; розпочати психолого-педагогічне спостереження.
- Ознайомитися з навчальними та модульними програмами з історії, тематичним плануванням історичних та географічних дисциплін, із практикою ведення записів у шкільному журналі, із ресурсним забезпеченням кабінету історії.
- Відвідати уроки історії / предмети гуманітарного циклу/ у закріпленому за практикантом класі для адаптації до умов реального освітнього процесу, вивчення досвіду роботи учителя історії, налагодження комунікації із учнями.
- Підготувати і самостійно провести уроки з історії України, всесвітньої історії та географії, розробити сценарії позакласних/виховних заходів.
- Відвідати позакласні заходи у школі та закріпленому класі для формування досвіду виховної/ позакласної діяльності.
- Разом з класним керівником проаналізувати план роботи, долучитися до його виконання.
- Провести впродовж практики педагогічне спостереження за учнями класу, укласти психолого-педагогічну характеристику.
- Підготувати звіт з практики та презентувати власні результати.

10.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

На підсумковому етапі практики здобувачі вищої освіти укладають звіт у письмовій формі, в якому описуються види виконання робіт, додають до звіту окремі документи, визначені робочою програмою практики. Захист педагогічної практики відбувається у формі презентації здобувачем вищої освіти результатів практики з наступним обговоренням її в комісії. Обов'язковою формою звіту є характеристика на здобувача вищої освіти від керівника бази практики.

9.5. Критерії оцінювання практики здобувачів вищої освіти

Педагогічна практика студентів завершується іспитом. Оцінка ставиться за виконання студентами усіх вимог програми практики та якість звітної документації на основі результатів захисту перед комісією. При оцінюванні результатів педагогічної практики враховуються такі показники: виконання індивідуального плану практики, проведення уроків та виховних годин, проведення та узагальнення індивідуальної дослідницької роботи, організованість, дисциплінованість і добросовісне ставлення до роботи студента-практиканта, його ініціативність і творчість; вчасно оформлений звіт та виступ на підсумковій конференції із практики.

Розподіл балів за показниками

№ п/п	Види робіт, що оцінюються	Кількість балів
1.	Виконання індивідуального плану практики, виконання плану проведення уроків історії України та всесвітньої історії	40
	Виконання індивідуального плану практики, виконання плану проведення уроків з курсу географії	20
2.	Організація виховної діяльності учнів. Проведення позакласної роботи з фаху	20
3.	Виконання завдань педагогічного дослідження	20
	Всього	100

Критерії оцінювання діяльності студентів під час педпрактики

90 - 100 балів – А («відмінно») ставиться в тому випадку, коли: навчально-виховна робота здійснена на високому рівні (допускається не більше 10% оцінок «добре» за проведені уроки та виховні заходи, за умови відмінної характеристики особистості практиканта вчителем історії, класним

керівником та методистом); студент проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи в школі, знає і вміє застосувати у навчально-виховному процесі сучасні педагогічні технології і нові інформаційні засоби навчання, користується повагою та авторитетом серед учнів, батьків і педагогічного колективу школи, методистів, керівників педпрактики; здав у визначений термін правильно оформлену документацію; виконав і захистив на високому науково-методичному рівні індивідуальне дослідження.

82 – 89 балів – В («дуже добре») ставиться в тому випадку, коли: навчально-виховна робота проведена студентом на достатньому рівні (допускається не більше 10% оцінок «задовільно» за проведені уроки і виховні заходи, за умови доброї характеристики особистості студента-практиканта вчителем історії, класним керівником та методистом); студент допустив деякі методичні помилки у навчально-виховному процесі, але зміг самостійно їх виправити або пояснити їх причину під час аналізу уроку чи виховного заходу; у ході педпрактики студент-практикант не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його педагогічну діяльність добре відізналися учні, батьки, педагогічний колектив школи, методисти і класний керівник; здав у визначений термін правильно оформлену документацію; виконав і захистив на високому науково-педагогічному рівні індивідуальне дослідження.

75 – 81 балів – С («добре») ставиться в тому випадку, коли: навчально-виховна робота проведена на достатньому рівні (допускається не більше 25% оцінок «задовільно» за проведені уроки і виховні заходи, при добрій характеристиці особистості студента-практиканта вчителем історії, класним керівником та методистом); студент допустив незначні методичні помилки у навчально-виховному процесі, проте не завжди зміг самостійно їх виправити або пояснити в процесі аналізу уроку чи виховного заходу їх причину; у ході педпрактики студент-практикант був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи: одержав добрі відгуки учнів, батьків, педагогічного колективу школи, методистів і класного керівника; здав вчасно документацію, в яку можуть бути внесені незначні доповнення і поправки за вказівкою групового керівника педпрактики; виконав і захистив на достатньому науково-педагогічному рівні індивідуальне дослідження.

69 – 74 балів – D («посередньо») ставиться в тому випадку, коли: навчально-виховна робота проведена на задовільному рівні (не допускається підсумкове оцінювання за проведені уроки та виховні заходи оцінкою «незадовільно»); студент проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності студента-практиканта в школі з боку учнів, батьків, учителя історії, класного керівника, керівників педпрактики – «задовільна»; із невеликим запізненням здав документацію; виконав на задовільному науково-методичному рівні індивідуальне наукове дослідження.

60 – 68 балів – Е («задовільно») ставиться студенту в тому випадку, коли: навчально-виховна робота проведена на задовільному рівні (переважають задовільні оцінки за всі види роботи), однак не допускається підсумкове оцінювання за проведені уроки та виховні заходи оцінкою «незадовільно»; проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; загальна характеристика діяльності в школі студента-практиканта з боку учнів, батьків, учителя історії, класного керівника, керівників педпрактики – «задовільна»; здав невчасно документацію, яка потребує доповнень і поправок; виконав на низькому науково-методичному рівні індивідуальне дослідження.

35 – 59 балів – FX («незадовільно»). ставиться студенту в тому випадку, коли: відсутня систематичність у роботі студента. Виконав на низькому професійно-педагогічному рівні навчальну, виховну, методичну роботу, передбачену програмою з педпрактики. Допускав помилки, пов'язані зі знанням навчального предмета, методикою проведення уроків та позаурочної роботи з класом. Виконував дії у навчально-виховному процесі без достатнього теоретичного усвідомлення, копіюючи вчителя (методиста, студентів). Отримав негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку при складанні заліку за практику, але за певних умов може повторно пройти педагогічну практику і отримати позитивну оцінку. Здав документацію з великим запізненням, допустивши при цьому значні помилки в її оформленні.

0 – 34 балів – F («незадовільно»). Студент не виконав програми практики і отримав незадовільну оцінку при складанні заліку за практику. Не здав документації.